

Eva Jozífková: Hierarchie a chování člověka, BDSM jako alternativní sexuální chování.
102 s. Citovaná literatura je na 15 stranách, aktuální a vyčerpávající téma.

Disertační práce - Oponentský posudek

Cílem práce, jak autorka uvádí, bylo: „Jak porozumět fenoménu BDSM, a jak k němu přistupovat“. Položila si tři základní otázky:

- 1/ Proč existuje sexuální vzrušení dominancí a submisivitou?
- 2/ Zda může společnost tolerovat přístup k sexuálně explicitním materiálům pro osoby s odlišnými sexuálními preferencemi?
- 3/ Jak pomáhat osobám se sexuálními preferencemi typu BDSM?

Teoretickými východisky autorky jsou evoluční psychologie a etologie. Opakovaně se v původních kapitolách dostává do polemiky s lékařskou klasifikací sadismu a masochismu, potažmo sadomasochismu jako sexuální deviace. Patologickými případy se však sama nijak nezabývá a její práce se orientuje na popis chování a problémů komunit osob se sadomasochistickými zájmy.

Autorka považuje „BDSM“ za alternativní sexuální chování, jehož stoupenci a praktikující jedinci se snaží zavést jakási pravidla, která omezují škody a předcházejí neakceptovaným sexuálním praktikám. Tuto koncepci BDSM chování poněkud oslabuje kapitola „Jak pracovat s BDSM pacienty“. Proč jsou to pacienti, když pouze pěstují a kultivují svoji alternativní sexualitu? A proč by s nimi měli pracovat „terapeuti“?

Cíl 1/ Proč některé ženy preferují submisivní muže?

340 studentů gymnázií ve věku 18 – 20 roků. Respondenti vyplnili dotazník, který práce neuvádí. Výsledky jsou popsány v tabulkách a grafech. Plyne z nich, že hierarchické poměry v manželství rodičů mají vliv na percepci tohoto uspořádání u potomků. Posuzování reprodukční úspěšnosti toho či onoho uspořádání dominance a submisivity v manželství je sice též předmětem autorčiných úvah, avšak nedomnívám se, že z uvedeného počtu respondentů lze takové závěry vyvozovat validně a odpovědně. Zjištění, že také ženy mohou být v páru dominantní, jistě není ani překvapivé, ani originální.

Cíl 2/ Tolerance k sexuálně explicitním materiálům

Autorka se ztotožňuje s velkou částí odborné veřejnosti, která poukazuje na skutečnost, že dostupnost erotických materiálů nemá přímou souvislost s výskytem těžkých sexuálních zločinů. V práci, která byla publikována v ASB 2011 dokládá na statistických kriminologických datech, že vyšší dostupnost pornografie po „sametové revoluci“ nezvýšila výskyt závažných sexuálních deliktů.

Cíl 3/ Problémy, které souvisejí s BDSM: násilí, láska, vztahy, komunity.

Popisuje zvyky, metody a signály, které při praktikování sadomasochistických zájmů v sexu zabrání neakceptovaným praktikám a násilí.

Zvláštní kapitola se věnuje rozlišení sadomasochistického sexu („zdravý BDSM sex“) a domácího násilí.

Autorka široce cituje zkušenosti a závěry s těmito sexuálními zájmy v zemích, kde ze seznamu nemocí a vad odstranili sadomasochismus. Z textu je zřejmé, že autorka takovou úpravu zdravotnické klasifikace podporuje.

Práce v této části obsahuje některé literární údaje a také četné informace, čerpané nikoliv od subjektů, kteří BDSM sex praktikují (komunikace s takovými subjekty je zřejmě poměrně složitá), nýbrž spíše z internetových zdrojů, které se provozováním BDSM a podobných praktik zabývají, nebo si na nich zájmové subjekty vyměňují informace a názory.

Práce je doložena pěti publikace v zahraničních časopisech.

Hodnocení oponenta:

Práce je zaměřena na velice úzkou oblast lidské sexuality. Je jistě skutečností, že konsensuální sadomasochistický sex, jak je prezentován v BDSM materiálech, není třeba klasifikovat jako patologický fenomén. Ostatně poslední DSM V. již zná pojem „sexuální zájem“ jako nepatologický menšinový sex. Jistě je pozitivní autorčino zjištění, že pornografie sama není faktorem, který by byl pro společnost nebezpečný. Text svědčí o autorčině zaujetí touto problematikou. Citovaná česká i zahraniční literatura je obsáhlá a v daném kontextu vyčerpávající. Autorka dokázala plody svého bádání publikovat v poměrně prestižních zahraničních časopisech.

Oponent se domnívá, že hlavním nedostatkem disertační práce je spíše spekulativní, než experimentální povaha většiny textu. Údaje, čerpané z internetových diskusí a serverů můžeme sotva považovat za hodnotný zdroj pro vědeckou práci. Také údaje, čerpané z dotazníkových průzkumů sexuálně nepříliš zkušených studentů a studentek je třeba hodnotit velmi opatrně. Některé autorčiny závěry v této dotazníkové práci nepostrádají zajímavost, avšak zasluhovaly by si ověření na reprezentativnějším souboru. Postrádám zde také soubor osobně kontaktovaných příslušníků a příslušnic BDSM komunit. Autorčiny opakované kritiky přístupu sexuologie k sadomasochismu považuji za nedorozumění. Lékaři se ve své každodenní praxi s reprezentanty BDSM komunit v podstatě nesetkávají. Snad jen v případě, kdy se v praktickém životě těchto „alternativců“ něco zadrhne nebo poláme. Nemyslím, že existence BDSM a její relativní bezpečnost jsou samy o sobě důvodem k tomu, abychom sadismus a masochismus vyřazovali ze sexuologické klasifikace.

Závěr: autorka v předložené práci doložila svou vědeckou kompetenci ve zvolené oblasti. Práce je zpracována po odborné i formální stránce způsobem zcela vyhovujícím. Přináší podnětné poznatky, které nepochybně budou využity v naukách o lidském chování, také samozřejmě v psychopatologii a sexuologii. Autorka dokládá schopnosti, které odpovídají udělení titulu Ph.D. za jménem.

V Praze 20. 6. 2016

Doc. MUDr. Jaroslav Zvěřina, CSc.